

Tráth a Dó: Teaghlaigh an Chreidimh

Rang 5 & 6 (P7–P8)

Cúlra do Mhúinteoirí

Ní thiteann teaghlach ar bith anuas ón spéir mar aonad foirfe; caithfidh cumas ghrá an teaghlaigh a bheith ag fás agus ag forbairt i gcónaí. Iarrtar orainne ar fad a bheith ag dréim leis an rud atá níos mó ná ár mbeatha féin, níos mó ná ár dteaghlach féin a aimsiú, agus caithfidh gach teaghlach leanúint leis an gcuardach seo. Bíodh an t-aistear cuardaigh seo á dhéanamh againn mar theaghlaigh, muid ag tacú lena chéile. (*Amoris Laetitia*, 325)

Is é An Pápa Proinsias Easpag na Róimhe agus ceann infheicthe na hEaglaise Caitlicí Rómhánaí. De réir na n-uimhreacha is déanaí ón Vatacáin, tá An Pápa Proinsias mar cheann ar 1,285 milliún Caitliceach ar fud an domhain.¹ Baineann an Pápa úsáid as na meáin éagsúla le dul i dteagmháil leis an bpobal sin. Labhraíonn sé go pearsanta leis an lucht féachana in aghaidh na seachtaine, bíonn sé ag craoladh, ag giolcaireacht, scríobhann sé litreacha agus doiciméid.

Sa bhliain 2016, scríobh an Pápa spreagadh aspalda, sé sin, doiciméad a shoiléirigh teagasc na hEaglaise ar son phobal Dé. Is é *Amoris Laetitia* (*Lúcháir an Ghrá*) teideal an cháipéis seo. Múineann sé dúinn mar gheall ar an ngrá sa teaghlach. Tuigtear go mbíonn deacrachtaí agus dúshláin roimh an uile theaghlach, nach bhfuil a leithéid de rud ann agus teaghlach foirfe. 'Níl teaghlach foirfe ar bith ann ... Is féidir linn an oidhreacht seo a bhronnadh ar an chlann, mar cheacht le foghlaim: déantar botúin, teipeann orainn, ach ní hé sin an rud is tábhachtaí áfach. Níl sna deacrachtaí agus sna fadhbanna seo ach deis le go bhféadfaí dul i dteagmháil níos dlúithe lenár muintir, agus le Dia.'²

I mí Lúnasa 2018, déanfar ceiliúradh ar Chruinniú Domhanda na dTeaghlach i mBaile Átha Cliath, agus ar fud na tíre. Tionóltar Cruinniú Domhanda na dTeaghlach gach tríú bliain, agus déantar ceiliúradh ann ar shaol an teaghlaigh, agus ar thiomantas na hEaglaise i leith tacaíocht a chur ar fáil do na teaghlaigh. Is é an téama a roghnaigh An Pápa Proinsias le haghaidh Cruinniú Domhanda na dTeaghlach 2018 ná: Soiscéal an Teaghlaigh, Lúcháir don Domhan.

Déanfaidh Seachtain na Scoileanna Caitliceacha 2018 an teaghlach a cheiliúradh, mar ullmhúchán don ócáid stairiúil uathúil seo. Meabhraíonn An Pápa Proinsias dúinn in *Amoris Laetitia* gur comhluadar na dteaghlach atá san Eaglais. I rith na seachtaine seo déanfar ceiliúradh ar an ngrá sa bhaile i measc an teaghlaigh, i measc phobal na scoile, i measc phobal an pharóiste, i measc phobal an domhain.

1. *The Pontifical Yearbook 2017* agus *Annuaire Statisticum Ecclesiae* 2015, 06.04.2017.

2. Aitheasc an Phápa Proinsias ag Féile na dTeaghlach, Benjamin Franklin Parkway, Philadelphia, 27 Meán Fómhair 2015.

Ón gCuraclam: Leibhéal 4

Creideamh Críostaí

Mistéir Dé

- Bíonn grá buan gan aon choinníoll ag Dia dúinn (Ís. 54:8; Jr. 31:3; CCC 220)
- Cuireann Dia glao orainn i ngaol conartha, lorgaíonn sé freagairt fhial saor uainn (CCC 396)
- Tacaíonn agus cothaíonn an Eaglais an creideamh (CCC 181; Is gníomh eaglaiseach é an creideamh)

Mistéir an Spioraid Naomh

- Tá an Spiorad Naomh gníomhach ar domhan aon áit ina mbíonn daoine ag saothair an chirt, na síochána, cearta daonna agus aire don timpeallacht

An Cruthú

- Chruthaigh Dia an chine dhaonna le go mairfidís faoi shíocháin leis, lena chéile, leis an domhan

Mistéir na hEaglaise/na Ríochta

- Is í an Eaglais corp Chríost. Is é Íosa ceann na hEaglaise agus roinneann gach aon bhall an Spiorad leis (LG 7; CCC 787–95: An Eaglais mar mhistéir agus mar Shacraimint)
- Iarrtar ar gach Críostaí a bheith mar fhinné ar an gcreideamh in Íosa, i ngníomh agus i mbriathar (DP 59, 82; EN 5)

Briathar Dé

Bíobla

- Déanaimid teagmháil le Dia sna scríoptúir, sa domhan a chruthaigh sé, i bpearsa Íosa, i láithreacht bhuan an Spioraid (DV 3, 4, 6, 12; CCC 51–3, 60, 79, 104, 257: foilsíú)

Liotúirge agus Urnaí

Aifreann

- Is é an tAifreann croí agus buaicphointe shaol na hEaglaise (CCC 1407)
- Faighimid neart agus cothú spioradálta san Aifreann le gur féidir linn Dia agus an chomharsa a ghrá (CCC 1359–61; 1392)
- Nuair a roinnimid an Eocairist tugtar ár ndúshlán maoin an tsaol a roinnt le cách, leis na bochtáin ach go háirithe, agus aire a thabhairt don timpeallacht

An Mhoráltacht Chríostaí

An Dínit Dhaonna

- Iarrtar ar Chríostaithe na buanna a bhaineann leo a fhorbairt, na dualgais a chomhlíonadh agus eirí naofa dá bharr (LG 39–41; AG 28)
- Baineann luach intreach le daoine, ní de bharr iarmhais ábhartha a bheadh ina seilbh acu (GS 35)

Teagasc Sóisialta na hEaglaise

- Bíonn adhradh Dé agus saothrú an chirt ag táthú a chéile (GS 43; Ís. 58:5–9; Amós 5:21–4; Míocá 6:8)

An Luan: Ár dTeaghlach sa Bhaile

Machnamh

Gabhaim buíochas le Dia go bhfuil teaghlach ann, agus cé nach gceapann siad go bhfuil siad foirfe amach is amach, maireann siad go grámhar lena chéile, comhlíonann siad glao Dé, déanann siad dul chun cinn cé go dteipeann go minic orthu. Léiríonn obair an tSionaid dúinn nach bhfuil a leithéid de rud ann agus an teaghlach foirfe, ach go mbíonn an teaghlach mar mhíreanna mearaí, an dúshlán atá ann ná na fadhbanna, na dúile, aoibhneas an tsaoil, gnéithe beatha éagsúla a chur ag réiteach lena chéile. (*Amoris Laetitia*, 57)

Smaoinigh

Beimid ag díriú inniu ar ár dteaghlach féin. Ní bhaineann an comhdhéanamh céanna le gach teaghlach. Is aonad uathúil é an uile theaghlach, ach is iontu a bhíonn na daoine a thugann grá aireach dúinn. Níl a leithéid de rud ann agus an teaghlach foirfe, ach meabhraíonn an Pápa Proinsias dúinn go gcaifidh gach teaghlach ‘maireachtáil go grámhar’.

Scrúdaigh

Iarr ar na daltaí cad iad na buanna agus na sainchomharthaí a bhaineann le teaghlach grámhar (m.sh. grá, cion, flaithiúlacht, maithiúnas, comhbhá). Déan plé maidir leis an mbealach ina léiríonn muintir an tí na buanna seo, agus conas mar a chuireann a muintir féin i bhfeidhm iad.

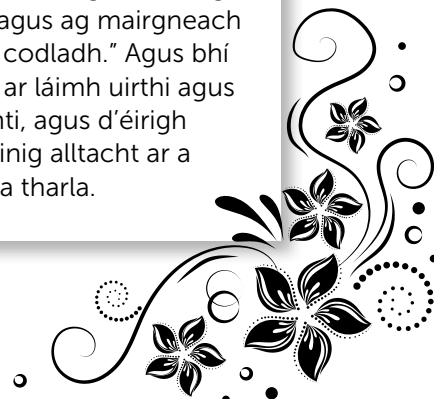
Ainmnigh na buanna a bhíonn le sonrú sa bhaile agus lig do na mic léinn rogha de na buanna a bhreacadh ar bhileog oibre an Luain.

Gníomhaíocht

Léigh an scéal faoi Iníon Iáras don rang (Lúcás 8:40–2;49–56).

Iníon Iáras

Nuair a bhí Íosa tagtha ar ais, bhí fáilte ag an slua roimhe, óir bhí siad uile ag súil leis. Agus tháinig fear darb ainm Iáras, a bhí ina cheann urra ar an tsonagóg, agus chaith é féin síos ag cosa Íosa, á achainí air teacht chun a thí; óir bhí aon iníon amháin aige timpeall dhá bhliain déag, agus bhí sí ag fáil bháis. Agus ag dul ann dó, bhí na sluaite ag plúchadh air. Le linn dó bheith ag caint, tháinig duine ó theach cheann urra na sionagóige ag rá: “Tá d’iníon tar éis bháis: ná cuir as don Mháistir a thuilleadh.” Chuala Íosa é, agus labhair leis: “Ná bíodh eagla ort; ach amháin creid, agus beidh sí slán.” Ar theacht dó chun an tí, níor lig sé d’aon duine dul isteach leis ach Peadar agus Eoin agus Séamas, agus athair agus máthair an chailín. Agus bhí cách ag gol agus ag mairgneach os a cionn. Ach dúirt sé: “Ná bigí ag gol, óir ní marbh atá sí ach ina codladh.” Agus bhí siad ag fonóid faoi, agus a fhios acu gur marbh a bhí sí. Ach rug sé ar lámh uirthi agus ghlaigh amach: “A chailín, éirigh!” Agus tháinig an spiorad ar ais inti, agus d’éirigh sí láithreach; agus d’ordaigh sé rud le hithe a thabhairt di. Agus tháinig alltacht ar a tuismitheoirí; ach thug sé ordú dóibh gan a insint d’aon duine cad a tharla.

Tar éis daoibh scéal Iníon Iáras a chloisteáil, déan grúpaí sa rang agus tabhair duine amháin de na carachtair thíos don uile ghrúpa:

- A deartháir
- A haintín
- A comharsa
- A cara scoile
- A seanathair

Bíodh duine amháin sa ghrúpa ag feidhmiú mar thuirisceoir. Smaoinigh ar na ceisteanna a chuirfí ar na carachtair éagsúla sa suíomh thíos.

- Tagann tuairisceoir chun an dorais agus iarrtar ort do thaobh an scéil a ríomhadh. Conas mar a chuirfeá síos ar an méid a tharla?

Tabhair go leor ama do na daltaí an scéal a chur le chéile, agus bíodh duine den ghrúpa mar an carachtar a fhreagraíonn ceisteanna an tuairisceora.

An Luan: Ár dTeaghlach sa Bhaile

Bileog Oibre

Na Buanna a
Bhaineann le Mo
Theaghlach sa
Bhaile

An Mháirt: Ár dTeaghlach Scoile

Machnamh

Ní ghlacann an scoil áit na dtuismitheoirí, comhlánaíonn siad a chéile. Bunphrionsabal atá anseo: 'comhlíonann na húdaráis eile atá gafa in oideachas a gcuid dualgais in ainm na dtuismitheoirí, i gcead dóibh, ar an mbealach údaraithe.' (*Amoris Laetitia*, 84)

Smaoinigh

Bíonn an teaghlach scoile déanta suas de chairde, de mhúinteoirí, daoine eile a thugann grá agus aire dúinn. Ionad an ghrá atá ann. Is é an treoir is mó a thug Íosa dúinn ná grá a thabhairt dá chéile. Ní éasca an rud é an grá a léiriú i leith chách. Caithfear an iarracht a dhéanamh in aghaidh an lae grá a léiriú i measc na ndaoine a bhaineann le teaghlach na scoile.

Scrúdaigh

Ar an Luan bhíomar ag trácht ar na buanna a bhíonn le sonrú i measc an teaghlach ghrámhair, na rudaí a thugaimid faoi deara ag tarlú sa bhaile. Déan plé leis na mic léinn maidir leis na buanna a bheadh le sonrú i dteaghlach fiúntach scoile. Cad iad na gníomhaíochtaí a thabharfadh le fios go mbíonn na buanna seo á léiriú ar scoil? Déan comparáid idir na buanna a fheicimid sa bhaile, agus na buanna a bhíonn le sonrú ar scoil. An bhfuil cosúlachtaí nó éagsúlachtaí ann?

Gníomhaíochtaí

Tá ceachtanna áirithe le foghlaim ar scoil maidir leis an teaghlach agus an grá – cuid acu sa seomra ranga, cuid i gclós nó i halla na scoile, cuid acu ar pháirc na himeartha. Déan grúpaí de na mic léinn agus iarr orthu na cásanna seo a phlé lena chéile:

1. Ba mhaith le múinteoir na naíonán cabhróirí a fháil le haire a thabhairt don rang i rith am sosa. Tá sé ag cur báistí agus níl cead ag na naíonáin dul amach go dtí an clós. Ba mhaith leatsa am sosa a chaitheamh le do chairde. Cad a dhéanfá?
2. Tá buachaill óg le riachtanais speisialta ag cara do mháthar. Bhíodh sibh ag súgradh lena chéile i rith an tsamhraidh. Tá sibh ar scoil anois agus ba mhaith leis a bheith ag súgradh leat. Ba mhaith leatsa a bheith ag síománaíocht le do chairde. Cad a dhéanfá?
3. Tá Radu díreach tagtha chun na hÉireann lena mhuintir. Níl Béarla ar bith aige, níl aithne aige ar dhuine ar bith. Tá a chuid éadaigh caite, agus seanbhróga reatha briste ar a chosa. Cad a dhéanfá?
4. Cuireann an múinteoir isteach i seomra ranga tú le hearra a fháil di. Tugann tú faoi deara go bhfuil cara leat istigh ag goid airgid ó dheasc an mhúinteora. Cad a dhéanfá?
5. Thug buachaill a bhí ar an mbus scoile ainm maslach ar dhuine de na cailíní. Thug sise an dorn dó agus gortaíodh é. Tá sise i dtrioblóid anois agus an baol ann go ndéanfaidís déileáil leis an gcás. Tá na daoine eile a bhí ar an mbus ar thaobh an bhuachalla. Cad a dhéanfá?
6. Ar an mbealach abhaile ón scoil daoibh, glacann do chara grianghraf de mhac léinn eile agus cuireann rud maslach ar líne ar Instagram fúithi. Cad a dhéanfá?

Déan na fadhbanna morálta seo a phlé leis na daltaí. Roinn an rang i ngrúpaí agus tabhair fadhb an ghrúpa dóibh. Iarr orthu cur síos a dhéanamh ar an mbealach ina ndéanfaidís déileáil leis an gcás. Meabhraigh dóibh faoin teaghlach scoile, agus faoin mbealach ina bhfeidhmíonn an teaghlach fiúntach, de réir mar a thugamar faoi deara cheana féin.

An Mháirt: Ár dTeaghlach Scoile

Bileog Oibre

1. Ba mhaith le múinteoir na naíonán cabhróirí a fháil le haire a thabhairt don rang i rith am sosa. Tá sé ag cur báistí agus níl cead ag na naíonáin dul amach go dtí an clós. Ba mhaith leatsa am sosa a chaitheamh le do chairde. Cad a dhéanfá?

2. Tá buachaill óg le riachtanais speisialta ag cara do mháthar. Bhíodh sibh ag súgradh lena chéile i rith an tsamhraidh. Tá sibh ar scoil anois agus ba mhaith leis a bheith ag súgradh leat. Ba mhaith leatsa a bheith ag síománaíocht le do chairde. Cad a dhéanfá?

3. Tá Radu díreach tagtha chun na hÉireann lena mhuintir. Níl Béarla ar bith aige, níl aithne aige ar dhuine ar bith. Tá a chuid éadaigh caite, agus seanbhróga reatha briste ar a chosa. Cad a dhéanfá?

4. Cuireann an múinteoir isteach i seomra ranga tú le hearra a fháil di. Tugann tú faoi deara go bhfuil cara leat istigh ag goid airgid ó dheasc an mhúinteora. Cad a dhéanfá?

5. Thug buachaill a bhí ar an mbus scoile ainm maslach ar dhuine de na cailíní. Thug sise an dorn dó agus gortaíodh é. Tá sise i dtrioblóid anois agus an baol ann go ndíbreofar ón scoil í. Tá na daoine eile a bhí ar an mbus ar thaobh an bhuachalla. Cad a dhéanfá?

6. Ar an mbealach abhaile ón scoil daoibh, glacann do chara grianghraf de mhac léinn eile agus cuireann rud maslach ar líne ar Instagram fúithi. Cad a dhéanfá?

An Déardaoin: Ár dTeaghlach Paróisteach

Machnamh

Is é an paróiste is mó a chuireann aire thréadach ar fáil do na teaghlaigh. Is comhlúadar na dteaghlach é an paróiste, ina mbíonn pobail bheaga, eagrais agus cumainn eaglasta ag maireachtáil i gcomhréir lena chéile. (*Amoris Laetitia*, 202)

Smaoinigh

Beirtear duine mar chuid de theaghlach, ach mar lucht leanúna Íosa bainimid le teaghlach fairsing eile, pobal an chreidimh, siad sin na Críostaithe. An paróiste is ainm don phobal seo, ag an leibhéal áitiúil. Is é an paróiste an teaghlach creidimh. Mar bhaill den teaghlach creidimh seo, agus mar lucht leanúna Chríost, iarrtar orainn cruinniú lena chéile le guí a dhéanamh agus leis an gcreideamh a chur i gcrích trí aire a thabhairt do bhaill uile an teaghlaigh creidimh.

Scrúdaigh

Déan scrúdú agus plé maidir leis an scoil agus an paróiste. Luaigh:

- Ainm an pharóiste agus na séipéil a bhaineann leis
- Stair (gearr) an pharóiste
- Cléir agus mná rialta an pharóiste
- Amanna na nAifreann

Gníomhaíocht

Cruthaigh póstaer do chlár fógraíochta an pharóiste leis an eolas seo air:

- Ainm an pharóiste agus na séipéil a bhaineann leis
- Stair ghearr an pharóiste
- Cléir an pharóiste agus na mná rialta
- Amanna na nAifreann
- Teagmháil le haghaidh Baisteadh nó pósadh
- Cathaoirleach: comhairle an pharóiste/comhairle thréadach/comhairle airgeadais
- An duine ainmnithe le haghaidh caomhnú na leanaí
- An Rúnaí agus amanna oscailte oifig an pharóiste
- Eagrais dheonacha an pharóiste (m.sh. Cura, Accord, Cumann Uinsíonn de Pól)
- Aon eagrais ábhartha eile

Seans go mbeidh oraibh cabhair a lorg ón sagart paróiste nó ón sagart cúnta, nó ó dhaoine eolacha eile leis an tionscadal seo a chríochnú.

Is féidir cuireadh a thabhairt do bhaill na comhairle nó do bhaill eagrais eile le cur síos a dhéanamh maidir leis an obair a chomhlíonann siad ar son an teaghlaigh pharóistigh. Is leor caint chúig nó deich nóiméad uathu. Bíodh ceisteanna ullmhaithe ag na mic léinn le cur orthu i ndiaidh na cainte.

An Aoine: An Teaghlach Domhanda

Machnamh

Má mhairimid i gceart ar domhan, beidh ar ár gcumas an mhaitheas sin a roinnt lenár muintir ar Neamh. De réir mar is féidir linn a bheith ag bláthú agus ag aibiú ar domhan, is ea is mó bronntanas a bheimid in ann a thabhairt linn chuig cóisir Pharthais. (*Amoris Laetitia*, 258)

Smaoinigh

Chomh maith le bheith mar bhall den teaghlach sa bhaile agus ar scoil, is cuid den teaghlach domhanda sinn. Bíonn dualgais orainn mar theaghlach domhanda, i leith aire a thabhairt don timpeallacht, don áit a gcónaímid, don saol a chruthaigh Dia dúinn. Áirítear an pláinéad féin, pobal na cruinne, an flóra is an fána anseo. Is d'aon teaghlach amháin sinn, agus iarrann Íosa orainn aire a thabhairt dá chéile agus don domhan a chruthaigh sé.

Scrúdaigh

Sa bhliain 2016, scríobh an Pápa Proinsias doiciméad a mheabhraigh do na Caitlicigh an méid a bhí i dteagasc na hEaglaise. Is é *Amoris Laetitia* (Lúcháir an Ghrá) an t-ainm atá ar an gcáipéis seo. Múineann sé dúinn maidir leis an ngrá sa bhaile agus sa teaghlach. Deir sé linn go mbíonn deacrachtaí agus dúshláin áirithe roimh an uile theaghlach, nach bhfuil a leithéid de rud ann agus an teaghlach foirfe. Dúirt an Pápa Proinsias gur ceacht do chách é gan a bheith ag súil leis an fhoirfeacht, go ndéantar botúin, go mbíonn fadhbanna romhainn, ach nach é an deacracht an rud is tábhachtaí maidir leis an teaghlach. Is deiseanna iad na botúin, na fadhbanna, na deacrachtaí le héirí níos dlúithe lena chéile, le teacht níos giorra do Dhia.

I mí Lúnasa 2018, beidh an naoú Cruinniú Domhanda na dTeaghlach á cheiliúradh i mBaile Átha Cliath agus ar fud na tíre. Déantar an Cruinniú Domhanda na dTeaghlach seo a reáchtáil gach tríú bliain, agus déantar ceiliúradh ar shaol an teaghlach agus ar an tiomantas atá ag an Eaglais maidir le tacú le saol an teaghlach. Is é an téama a roghnaigh an Pápa Proinsias le haghaidh Cruinniú Domhanda na dTeaghlach 2018 ná 'Soiscéal an Teaghlach: Lúcháir don Domhan.'

- Cén t-ábhar díospóireachta a bheidh ag an gCruinniú Domhanda na dTeaghlach?
- Cad chuige an Chomhdháil?
- Cad iad na himeachtaí agus na gníomhaíochtaí a bheidh ann?
- Conas is féidir linne a bheith páirteach inti?

Tuilleadh eolais ar fáil ag www.worldmeeting2018.ie/en/

Gníomhaíocht

Bain úsáid as an ábhar ar leathanach oibre na hAoine le cuireadh chuig Cruinniú Domhanda na dTeaghlach a chruthú. Cad é an t-eolas a bheidh uait leis an gcuireadh a scríobh? Cuir an lógó le haghaidh Cruinniú Domhanda na dTeaghlach ar an gcuireadh.

Faigh amach na háiteanna inar tionóladh na trí Chruinniú Domhanda na dTeaghlach roimhe seo.

- An bhfuil na tíortha sin cosúil le / éagsúil ó Éirinn?
- Cad é an daonra, agus líon na gCaitliceach Rómhánach sna tíortha sin?
- Cén imeachtaí Chruinniú Domhanda na dTeaghlach a bhí ar siúl sna tíortha sin?

An Aoine: An Teaghlach Domhanda

Bileog Oibre

Tugtar cuireadh duit!

